

4. SELEM AKDİ

4.1. Tanımı ve Meşruiyeti

Sözlük anlamı bakımından selem teslim etmek anlamına gelir. Selem ve selef olmak üzere iki isimle adlandırılıyor. Selemin kelime anlamı önden verilen,peşin verilen anlamındadır. Selef denilince de aynı anlam akla gelir. Malikiler selef, diğerleri selem diyorlar. Özelliği nedir ? dersek para peşin mal veresiyedir.

Selem akdinde peşin bedele “re’sü’l-mâl”,

bu bedeli ödeyen tarafa “rabbü’s-selem” (müslim),

karşı bedele “müslemün fih”,

borçlanan tarafa “müslemün ileyh” denir.

Bu akit caiz mi? Değil mi? Caizse nasıl caiz? Sorusu gündeme gelir. Selem aktinde müşteri parayı peşin verir ama alacağı mal adamın elinde yoktur. Bu durumda Hanefi hukukçular “ma’dumun bey’i” caiz değildir kaidesine göre sorun oluşturduğunu bunun aslında kıyasa göre caiz olmaması lazım geldiğini fakat bu husustaki hadis sebebiyle sünnete dayalı istihsan yoluyla caizdir diyorlar. Cumhur ise selemin kitap, sünnet ve icma ile sabit olduğunu söylüyorlar. Selemin Kur’an’dan delili “Müdâyene âyeti”dir. (el-Bakara, 2/282). İbn Abbas’ın “tanıklık ederim ki Allah seleme izin vermiştir ve kitabındaki en uzun ayeti onun hakkında indirmiştir” diyerek bu ayeti okumuştur. Sünnete delili ise Hz. Peygamber Medine’ye hicret ettiğinde Medinelilerin peşin para karşılığında bir, iki ya da üç yıl vadeyle hurma alışverişi yaptığını görünce “selem yoluyla satış yapan, bunu belirli bir ölçüye, belirli bir tartıya göre ve belirli bir süre tayin ederek yapsın” buyurmuştur. Ümmete bu sayede böyle bir alış veriş yapmıştır.

Niye insanlar satım akti yapmazlar da selem akti yaparlar? Bir insanın be’y akti yapabilmesi için mutlaka zimmetinde olması gerekirdi.

Seleme neden ihtiyaç duyulmuş? Burda insanların belli bir kârı olması lazım gelir. Kârı nedir? Dersek bu insan kendine daha uygun maliyette mal alıyor. Peki burda parayı alıpta 2 yıl sonra malı verenin kârı nedir? Parası yoktur 1-Sermaye ye kavuşuyor

2-Finans ihtiyacını sağlıyor.

Bunun için böyle bir yola başvuruyor. İslam hukukunda bu yüzden selem aktine **Müflislerin akti** denir.

4.2. Selem akdinin şartları

1-Her iki bedelin şer’an/hukuken tanınmış (mütekavvim) bir mal olmasıdır. Örneğin şarap ve domuz akdin konusu olamaz.

2-Akdin bedellerinin “riba”ya yol açan türden bir vasıf taşımaması gerekir. Bu nasıl olacak? (ya “re’sü’l-mâl”, nakit olacak veya ribevi olmayan uruz cinsinden olacak.) Örneğin

Hanefilere göre her iki bedelde ribanın iki vasfından birinin bir araya gelmemiş olması gerekir. Bu sebeple Herevi kumaş ile Herevi kumaşın, her ikisi de hacim ölçüsü ile satılan (keylî) buğdayın arpa karşılığında, ağırlık ölçüsü (vezn) ile satılan bir şeyin de vezni bir şey karşılığında selem ile satılması caiz olmaz. Bu kaideden insanları ihtiyaçları sebebiyle altın ve gümüş istisna edilmiştir. Bunlar karşılığında ağırlık ölçü birimiyle (vezn) satılan bir mal selem yolu ile satın alınabilir.

3-Karşılıklı bedeller belirlenmiş (mâlûm) olmalıdır. Malum olmadığı zaman akit fasit olur. Özellikle “re’sü’l-mâl”ın peşin olması gerekir. “Re’sü’l-mâl”, peşin olmazsa akit kurulmuş olmaz. Maliki mezhebinde re’sulmâlin üç gün geciktirmeyi (3 gün sonrası onlar içinde geçerli değil) şart koşmaya izin verilmişse de diğer mezhepler bakımından peşin teslimi gerektirir. Maliki mezhebi dışındaki mezhepler re’sulmâlin akit meclisinde görülmesini belirginlik için yeterli görmüşlerdir. Bu genel yaklaşıma rağmen Ebu Hanife misli maldan oluşan re’sulmâlin miktarının; Hanbeliler ise re’sulmâlin her halükarda nitelik ve miktarının belirlenmesini gerekli saymışlardır.

Belirginleştirme esas olarak selem akdinin konusu (müsellem fih) bakımından önem arz etmektedir. Müsellem fih dediğimiz ileri vade de teslim edilecek malda iyice belirlenmesi lazım gelir. Belirlenmezse aktin fesadına yol açar. Çünkü müsellef fih ferden muayyen (ayn) değildir. Mesela mevcut tel. üzerinden selem akti olmaz. Bu satım akti olur. Ve derhal mülkiyetin intikâlini gerektirir. Bu zimmette sabit borç olmaya elverişli nev’an muayyen (deyn) bir mal olacak. Bunun cinsini, nev’ini, sıfatını ve miktarını belirlediğiniz zaman kişinin zimmetinde bir borç olacak nitelikte olması gerekiyor. Böyle bir mal nasıl olacak? Dediğimiz zaman Hanefiler misli mal diyorlar. Selem aktine konu olacak şey Hanefilere göre sadece misli mallardır. Kıyemî mallar iyice belirlenirse akte konu olabilir diyorlar. Hanefiler, hayvanlar arasında fahiş varlıkların (hayvanların birebir aynısı bulunmaz farzet bulundu et yapısı birbirine benzemez) olacağı gerekçesiyle seleme konu edilmelerini caiz görmemişlerdir. Bu yaklaşımlarına karşın Hanefiler, birim fiyatları arasında fiyat farkı bulunmayan ve klasik dönemde tane ile satılan yumurta ve ceviz gibi malları (el-adediyyât el-mutekâribe) seleme uygun görürken, birimleri arasında fiyat farkı oluşan ve tane ile satılan nar, ayva, karpuz vb. ürünleri (el-adediyyât el-mütefâvite) seleme elverişli görmemişleridir.

Kıyemî malların örneğin hayvanların cins, yaş, nev’ ve vasıflarının tayini ile muayyen hale geleceğini kabul eden Mâlikî, Şâfiî ve Hanbelî mezhepleri hayvanları seleme konu olur diyorlar. Mesellem fih olan malda belirsizliği (cehalet) gidermek için cinsinin, nevinin, vasfının ve miktarının belirlenmiş olması gerekir.

4-Selem akdinde re’sulmâlin peşin teslimi gerekir. Peşin teslim edilmezse akit kurulmuş olmaz. Peki bu peşinlik ne kadar olacak? İcap-kabul birbirini bulduğu anda mı yoksa meclis mesela yarım saat uzamışsa o meclis sona erene kadar mı? Burada meclisin sonuna kadar olabileceği tercih edilen görüştür. Peki burda re’sül mal niye teslim edilmezse akit olmaz? Çünkü burda zaten mal vadelidir. Re’sul mal da teslim edilmezse ikiside vadeli olur. Vadelinin vadeliyle borcun borçla yapılmasını Resulullah yasakladı. Selem de satım akdinin bir türüdür. Satım aktinden mutlaka iki bedelden bir tanesinin teslim edilmesi lazım gelir ki satım akti kurulabilsin. Selam aktinde başka ne olmaz? Selam aktinde taraflardan biri veya

muhayyereliği yoktur. Görme muhayyereliği de yoktur. Ayıp muhayyereliği vardır. Şu şu nitelikteki bir mal ver demiş, o nitelikteki malı vermiş ama kusurlu bir mal verilmişse o zaman ne mağlum gelir? Ayıp muhayyereliği aktururtesi mümkün olur. Selemin resul malını ibra etmek carz değildir. Eğer ibrayı kabul ederse kabz gerçekleşmez. Akit batıl olur. Derlerse ki 100 kilo zeytinyağı bana getireceksin. Ben de sana 1000 lira veriyorum dese. Zeytinyağı sahibi dese ki ben senden o 1000 lirayı ibra ettim dese akit kurulmuş olmaz. Çünkü bu durumda akti kurmayı gereken bir durum olmaz. Ama ne olur ben sana bu zeytinyağını hediye ediyorum derse kabul eder. Ama teslim olmadığı sürece akit kurulmamıştır. Bu durumda ibra edilen bir mesele de ortaya çıkmış olmaz. Verecekse eğer illa ki bu zeytinyağı bunun adı hibe olur. Bunları teslim aldıktan sonra iade ederse akit kabul olur mu? Hayır olmaz. Akit hibeye girer. Buna bir zarar gelmez.

5- Müsellem fih olarak belirlenen mal piyasada mevcut olmalıdır. Piyasada mevcut olmayan bir malın selemi olmaz. Hanefilere göre aktin yapıldığı andan teslim anına kadar piyasada olması gerekir. Şafiye göre teslim zamanı mevcut olması yeterli. Arada kesada uğradıysa akde zarar vermez.

6- Müsellem fih olarak belirlenen malın teslim zamanının belirlenmiş olması gerekir. Hanefiler selemi düzenleyen hadiste yer alan belirli bir vadeyle ifadesinden dolayı bu ifadenin mutlaka olması gerektiğini söylerler. Bunuda sıhhat şartı sayarlar. Şafi dışındaki mezheplerinde bu ortak görüşü Şafilere ise vadeli selemin carz oluşuna kıyasla peşin selem akdinde caiz olduğunu söylemişler. (Bir satım akdinde vade belirlenmemişse o peşin kabul edilir.) Bir adam bunu sana selem yoluyla satıyorum al paranı ver malımı derse diyar ya da vade belirlemezsen (velev ki insanlar bedeli teslim almamış olsun) mesela paranı veriyorsun bana 5 kilo zeytinyağı ver diyorsun bu peşin bir satış. (Sen her gittiğinde onu alabilirsin.) ama selemde 1 ay sonra diye bir vadelendirme yapman lazım. (Hanefi) Şafi hukukçular diyorlar ki selem yoluyla senden 5 kilo zeytinyağı aldım al paranı derse bu peşin bir akittir. Ama selem dediği içinde peşin bir selem akti olur diyor. Hanefiler buna bakar hayır bu selem akti değil derler. Bu normal satım akti derler. O yüzden Hanefiler der ki eğer vade konmamışsa bu akit asla bir selem akti değildir derler. Peki vadenin süresi ne kadardır? Kaç gün vade verirseniz o seleme dönüşür? Tahavi vadenin en az 3 gün olması gerektiğini Muhammed Şeybeni buradaki vadenin en az 1 ay olması gerektiğini söylüyor. Ticaret hayatında 1 ay peşindir. 1 ay geçtikten sonra vade kabul edilir.

7- Müsellem fih malın teslim yerinin de belirlenmiş olması gerekir. Nerede teslim edeceksiniz bu malı? Bunu belirlemek lazım. Bu şart Ebu Hanife'ye göredir. Bunun nedeni Ebu Hanife'ye göre şudur: mal teslim için taşıma maliyeti hamal maliyeti külfetle olur. Mesela malatyada teslim ile İstanbul'da teslim arasında yüksek bir külfet gerekiyor. Nerede teslim edileceğinin belirli olması lazım gelir der Ebu Hanife. Selemin vadeli olması halinde şafilere borcun ifa yerinin belirlenmesini geçerlilik şartlarından saymışlar. Malikiler Hanifilerden Ebu Yusuf ve Muhammed ile aktin peşin olması halinde Şafilere göre satım aktinde olduğu gibi teslim yerinin belirlenmesine gerek yoktur. Teslim yeri aktin yapıldığı yerdir. Akit nerede yapılmışsa malın orada teslimi gerekir. Dolayısıyla belirlemeye gerek yoktur. M. Fih malın tesliminde herhangi bedeni veya mali bir külfet bulunmuyorsa Hanefi imamları yerinin belirlenmesine gerek olmadığı hususunda hem fikirdir. Teslim olmadan önce re'sul mal ve müsellem fih

malda tasarrufta bulunmak caiz değildir. Çünkü teslim almadığınız sürece zaten selem akti kurulmamıştır. Kurulmamış bir akitte de re'sul mala zaten sahip değilsiniz. Sahip olmadığınız bir malda da tasarrufta bulunamazsınız. Peki müselleme fihi malda taşar rufta bulunabilir misiniz? Hayır bulunamazsınız. Çünkü olacak (deyn) malda kabzdan önce tasarrufun caiz olmayışı sebebiyledir. Müselleme fihi malın ibra edilmesi caiz midir? Caizdir. Çünkü o mal (mebi)dir. Akit meclisinde kabz edilmesi gerekli değildir. Diğer borçlar gibi ibra edilmesi caizdir.

5. İSTİSNÂ' AKDİ (SİPARİŞ AKDİ/ESER AKDİ)

5.1. İstisnâ' Akdinin Tanımı Ve Meşruiyeti

İstisnâ akdinin tanımı ve meşruiyeti. Bur kişiden maharet gerektiren bir şeyi imal etmesini talep etmek, ismarlamak anlamına gelir. Sipariş edilen mal zimmetinde yer alacak sanatkar bunun üzerinde çalışacak ve ürününü ortaya koyacak. (Hanefi hukukçular) Mecelle bir kimse bir sanatkara bana şu fiata şu vasıflardaki bir şey yap der ve sanatkarda kabul ederse bu satım akti istisna olarak kurulmuş. Örnekleme yoluyla yapıyor. Örneğin: Bir terziye gidip bana bir ceket dik diyorsunuz. O da ölçünüzü alıyor. Bir kumaş beğeniyor. Sanatkarın dükkanından bir kumaş beğeniyorsunuz. O kumaştan size bir ceket dikiyor. Bu bir istisna işlemidir.

Modern hukukta istisna aktiyse bir tarafın diğer tarafa vermeyi taahhüd ettiği akit olarak tarif edilmekte. Örneğin: Bir taraf diyor ki ben sana 100 bin verdim. Ne karşılığında? 10 km sıcak asfalt yol yapman karşılığında. Ne olmuş oldu bir yol yapmayı taahhüd etti. Öbüründe 100 bin lira vermeyi taahhüt etti her iki tarafta taahhütte bulundular. Bunun sonucunda akit meydana geldi. O yüzden modern hukukta bu akte taahhüt akti (mütaahhitlik durumu) denir. Aslında istisna aktinden başka bir akit değildir. Bir şeyi imal eden kişiye bu yüzden mütehid denir. Verecek kimseye ise iş sahibi denilmekte. 2011 yılında borçlar hukukunda yer yapılan değişikliği kadar uzun süre böyle devam etti. Bu değişiklikle birlikte istisna akti eser sözleşmesi olarak değiştirildi. Yüklenicinin bir eser meydana getirmeyi iş sahibinde bunun karşılığında bir bedel ödemeyi üstlendiği sözleşme şeklinde tanımlanmış.

TERİMLER

Sâhi'ğ : İş yapan sanatkar.

Müstesni : İş yaptıran, sipariş eden.

Mesnu: Yapılan iş, sipariş yapılan ürün

4.4.İstisnâ aktinin meşruiyeti

İstisna akti meşru mudur? Bu mesele Hanefi hukukçulara sorulduğu zaman istisna akti medumun (mevcut olmayanın) satımı gibi oluyor. Adamın henüz yapamadığı ayakkabıyla dikmediği elbiseyi satıyor. Dolayısıyla burada ma'dumun satışı var.

Kıyasıya göre meşru olmaması gerekir. Fakat böyle olmasına rağmen böyle uygulama yaygın şekilde var.

Yukarıda açıklamayı yaptıktan sonra bu kaide ile tespit ettikleri sonucun yerleşik uygulamayla örtüşmediğini görünce istihsan yoluna gitmiştir. Demişler ki örf ile yapılan istih son neticesinde istisna akti caiz der. Bu şekilde ortaya çıkan icmayla kıyas ve hazar terk edilir. Kitap ve haber ise tahsis edilir demişlerdi. Yine Hz. Peygamber'in yüzük ve minber için istisna akti yaptığını serahsi naklediyor diyor ki hadis sabit olduğunda bu tür kıyaslar terkedilir diye sünnetinde delil terk edilir diye istisnanın meşrutiyetini sünnetsizde delillendiriyor.

Diğer bazı Hanefi hukukçuları da bu hadisi delil getirmiş olsalar da istisna' aktinin meşrutiyetini gösteren en kuvvetli delilin Hz. Peygamber zamanından itibaren insanların bu akde dayalı uygulamaları olduğunu ifade etmişlerdir, Hanefi hukukçular akdin meşrutiyeti için istihsan vecihlerinden olan zorluğun giderilmesi ilkesine başvurmuştur. İnsanlar piyasaya arz edilenlerin ihtiyacı karşılamadığı özel niteliklerdeki bir ayakkabıya ve terliğe vs. ihtiyaç duyabilirler.

İstisna' aktinin mahiyeti

İlk denimden itibaren istisna akti tartışılmış şöyle bir mesele ortaya çıkmıştır. Buna karşılık batı hukukunda 1804 tarihli Fransız Medeni Kanununda istisnâ akdine yer verilmemesidir. İslam hukukunda ise birkaç görüş ortaya atmışlar:

a) İstisna bir vaad midir? Değil midir? Diye tartışmışlardır. Çünkü istisna aktinin ona mantığına şu denir. Denir ki sipariş veren bir kimse gördüğü zaman görme muhayyerliğini kullanarak satın almamak hakkında sahiptir. Yani onun için bağlayıcı değildir. Sanatkar sanatkarda siparişi veren kimse ürünü görüp görmediği sürece bir başka müşteri çıkar da talep ederse o kişiye satabilir. Demiş. Aslında müşteri görme muhayyerliğine sanatkarda ürünü başkasına satma hakkına sahip. O zaman bu akit her 2 taraftan bağlayıcı değil gibi gözüküyor. Bu bağlayıcılık konusunda bu bir vaad midir akit midir? Konusunda görüşler ve tartışmalar ortaya çıkıyor. Hanefi hukukçulardan hakim eş şehide ebul kasım es saffar, M. Bin Seleme bunun vaad olduğunu söylüyor. Çünkü bağlayıcı değil noktasına yanaşmışlardır. Ayrıca tarafından birinin ölümü ile akdin fesholması da onun akit olmadığının delilidir. Hanefi hukukçuların çoğunluğu hayır istisna bir vaad değildir aksine bir akittir demişler. Bu akittir diyenlerde M. Eş Şeybani'nin istisna aktini ispatlamak için kıyas ve istihsan deliline başvurmasını bir gerekçe olarak ortaya koyuyor. Ancak akitlede insan kıyas ve istihsana başvurabilir. Vaadde bu delillere başvurulamaz. İstisna bir vaad değil bir akittir. Hanefiler diyor.

İstisna ile vaad arasındaki mahiyet farkına ilişkin olarak ise hanifiler:

1-Vaad teamül olan veya olmayan hususlarda caiz der. Yani insanlar her hususta vaadde bulunabilir. Ancak istisna akti ancak teamül olmuş yani örf haline istisna

yerine sipariş yoluyla hazırlanması temin edilmesi örf haline gelmiş hususlarda yapabilir.

2-Vaadlerde görme muhayerliği yoktur. İstisna aktinde bunun caiz olduğunu çünkü akit var da ortada görme muhayereliği var. Bi kişi ustaya diyorki bana bir ayakkabı dik. Ayakkabı dikiyor. Adam bakıyor ben almaktan vazgeçtim diyor. Görme muhayerliği kullandı.

3-Vaatleşmede derhal bedele malik olunmadığını istisnada ise sanatkarın (sâni) bedele derhal melik olduğu adama sipariş verdiniz ayakkabı çıkardınız parayı 300 lira peşin ödediniz. Bu sanatkar bu bedele sahip olur. Sahip olduğu görede bu bir vaad değildir.

4-İstisna akdi kurmuş kişilerin bu sebeple oluşan hak ve borçlarından dolayı birbirlerini dava etmelerinin caiz olduğu (Ali Veli'ye ben sana 100 bin lira bağışta bulunuyorum dese sonra da vermese dava edebilir miyiz? Haşır edemeyiz. Ancak bana bir ayakkabı yap dedi o da yaptı. Bundan sonra adam ayakkabıyı aldı denedi ve tamam dedi görme muhayereliği sona erdi. Ama ayakkabıyı almadı hâlâ ayakkabı rafta. Dükkan sahibi bu adama dava açabilir mi? Açabilir. Bu noktada istisna akti vadeden farklı.

b) İstisna akdi ve diğer akitlerle ilişkisi:

Hanefi hukukçular istisnayı bir akit olarak kabul etti ve kendine art bir hususi özellikleri olan bir akit olarak kabul ettiler. İstisna akitini müstakil bir akit olarak işleyen mezhep hususen Hanefilerdir. Malikiler ve Şafiler ise müstakil bir akit olarak işleyen mezhep hususen Hanefilerdir. Malikiler ve Şafiler ise müstakil bir akit kabul etmemişler selam akti olarak kabul etmişlerdir. Hanbelilerde beybil mevşuf ifadelerinden bu akti satım akti kapsamında gördükleri anlaşılmaktadır. İstisnayı özel şartları olan bir satım akti kabul eden Hanefilere göre bu akit iki caiz aktin birleşmesinden oluşmuştur. Ürün mevcut değil, sanatkarın zimmetinde olması bakımından selem aktine sanatkarın işlemesi bakımından icara aktine benzemektedir. Ama klasik manada ne icaredir ne satım aktidir.

İfade edilen benzerliklere karşın istisna her iki akittende bazı bakımlardan ayrışmaktadır.

1-İstisna akti zimmette vasfedilen malın türü bakımından selem akdinden ayrılır. Selam aktinde bu mal misli bir mal iken istisna aktinde bu mal genelde misli olmayan bir maldır. (Bir ayakkabıyı bir şahsa özel üretiyorsunuz. Bu mal hususi hale geliyor.)

2-Selam aktinde ücretin peşin verilmesi gerekirken istisna aktinde böyle bir şart yoktur.

3-İstisna akti sipariş edilen ürünün hammaddesinin sanatkara art olması bakımından icare akdinden ayrılır. İcare akdinde işlenecek hammadde eciri iş görmek için tutan müste'cire aittir.

4-Hanefilere göre hem icare hem de istisna akdi taraflardan birinin ölümü ile fesh olur.

5-Selem ve icare tarafları bağlayıcı iken istisna bağlayıcı değil, ancak daha Mecelle ile birlikte Ebu Yusuf'un görüşü kabul edilmiş ve ürün sipariş şartlarına uygun yapıldığının da tarafları bağlayıcı kabul edilmiştir.

c) Akdin konusu nedir? Tartışılan konu burada akdin konusu mal mıdır? İşle beraber mal mıdır?

2 görüş vardır. Her iki görüşte Hanefilerce tartışılmış. Akdin konusunun iş ve ürün sadece ürün olduğu şeklinde 2 yaklaşım vardır. Kasiinde üzerinde görüş bildirdiği ve işe ve ürün üzerinde yapıla geldiği bir akittir.

İstisna akdinin unsurları :

- 1- Taraflar olacak.
- 2- İrade beyanı olacak.
- 3- Zimmette sabit olan ürün ve bunun için tayin edilen bedelin konusu olacak rüknü icap ve mabuldür.

İstisna akdinin sıhhat şartlar:

Kurulmuş olan istisna akdinin sahih olması için bazı şartları vardır.

- a- Yapımı sipariş edilen şeyin cinsinin çeşidinin, miktarının ve diğer özelliklerinin belirlenmiş olması gerekir. Bu akdin konusu bu hususlar belirlenmeden malum hale gelmez.
- b- İstisna aktinin insanlar arasında örfleşmiş hususlarda yapılmış olması gerekir. Örf olmayan hususlarda istisna akdi olmaz.
- c- İstisna aktinde vadenin belirlenmemiş olması gerekir. Eğer vade belirlenmişse selem akdine döner. Akit seleme döndüğün de bedelin peşin olması gerekir. Bedel akit esnasında ödenmek zorunda değil. Bedel peşin teslim edildiğinde de muhayyerelik hakkına sahip olmaz tarafların. Ama istisna aktinde bu ayrı. Ebu Yusuf ve Muhammed'e göre bu akdin sıhhat şartı değil. Akit her halükarda istisna aktidir. İster vade konsun ister konmasın bir eserin sipariş yoluyla üretilmesi için bir akit yapıldıysa bu istisna aktidir. Bir süre belirtiyorlar ki insanları burada oyalamasıdır. Dolayısıyla bu sebeple caizdir demişler.

İstisna aktinin hükmü:

Ürünü sipariş edenin sanatkarın zimmetinde yer alan ürünün aynında mülkiyetinin sabit olması. (Bir elbise dikmek için bir adamla anlaşmışsanız o niteliklerini belirttiğiniz elbisenin aynında bizzat kendisinde) o elbiseyi sipariş verinin mülkiyeti oluşur. Sanatkarında bağlayıcı olmaksızın bedelde mülkiyeti oluşur.

İstisna akti gayri lazım bir akittir.Müşterinin görme muhayyereliği satıcının da başkasına satma hakkına sahipti. Fakat bu yaklaşım Ebu Yusuf'la birlikte terk edildi. Mecelle ile de kanunlaştırıldı.